

Fælleskommunalt Temakatalog

Fælles Faglige Begreber – Børn & Unge

September 2024

KL

Temaer

Barnets udvikling		
Mental	Social	Fysisk
Emotional og psykisk tilstand Kognitiv funktion Kommunikation	Sociale kompetencer og fælleskaber Skoledeltagelse Selvstændighed Risikoadfærd ift. kriminalitet Overgreb	Fysisk sundhed Mobilitet og bevægelse Rusmidler Sanser

Forældrekompetencer	Familie og omgivelser	
Forældrekompetencer	Omgivelser	Familieforhold
Barnet sikkerhed Følelsesmæssig omsorg Grænseomsætning og konflikthåndtering Stabilitet og forudsigelighed Stimulering og vejledning	Boligforhold Netværk	Misbrug hos omsorgsperson Kriminalitet hos omsorgsperson Forældrenes økonomiske situation Indbyrdes relationer familien Sundhed og trivsel hos forældre Sundhed og trivsel hos søskende Funktionsevne hos forældrene

Om temakataloget

Temakataloget er udarbejdet sammen med fagfolk fra kommuner og Socialstyrelsen i det fælleskommunale projekt:
Fælles Faglige Begreber – Børn & Unge.

Hensigten med temaerne er at bidrage til ensartet dokumentationspraksis og skabe bedre strukturerede data, for at styrke kommunikation, samarbejde og viden på tværs.

Temaerne er overordnet inddelt i 3 områder:

Barnets udvikling på side 3 – 5

Forældrekompetencer på side 6 – 7

Familie og omgivelser på side 7 – 9

Hvert tema består af en term, fremhævet med fed, en beskrivelse i det farvede felt og derefter eksempler.

Barnets udvikling

Mental

Tema: Emotionel og psykisk tilstand

Følelser, adfærd og mentale forhold

Kan være udfordringer vedrørende fx

- Søvn
- Temperament
- Selvtillid og selvværd
- Nedtrykthed eller modløshed
- Ængstelse
- Hyppige skift mellem optimisme og pessimisme
- Identitetsopfattelse
- Angstproblematikker
- Ensomhed
- Påvirket følelsesliv pga. traume eller traumatisk oplevelse (fx krigstraume eller flugt, ulykke, dødsfald hos omsorgsperson eller søskende)
- Særligt sensitiv
- Tankemylder
- Selvskade
- Selvmordstanker eller selvmordsforsøg
- (Psykiatriske diagnoser (fx ADHD, autisme, GUA, spiseforstyrrelse))

Tema: Kognitiv funktion

Mentale processer i hjernen til at tilegne sig og anvende viden

Kan være udfordringer vedrørende fx

- Indlæring
- Hukommelse
- Opmærksomhed og koncentration
- At skabe og bevare overblik
- At lege på alderssvarende niveau
- At forstå og orientere sig i sine omgivelser
- At forstå beskeder
- Forståelse for egne begrænsninger, hvis barnet/den unge fx har en funktionsnedsættelse eller nedsat mental funktion

Tema: Kommunikation

Evnen til at kunne udtrykke sig og indgå i udveksling af tanker, følelser og idéer verbalt eller nonverbalt mellem en eller flere personer. Vedrører også evnen til at kunne frembringe kropssprog, lyd og tale.

Kan være udfordringer vedrørende fx

- Indlæring
- Hukommelse
- Opmærksomhed og koncentration
- At skabe og bevare overblik
- At lege på alderssvarende niveau
- At forstå og orientere sig i sine omgivelser
- At forstå beskeder
- Forståelse for egne begrænsninger, hvis barnet/den unge fx har en funktionsnedsættelse eller nedsat mental funktion

Social

Tema: Sociale kompetencer og fællesskaber

Evne, lyst og vilje til at indgå i relationer med andre og deltage i fællesskaber

Kan være udfordringer vedrørende fx

- At knytte sig til andre børn, fx danne og fastholde venskaber
- Forståelse af egne grænser og respekt for andres
- Håndtere konflikter
- At finde en balance mellem egne og andres behov
- Mentalisering – fx at forstå og tolke andres adfærd, herunder at aflæse og reagere på andres følelser
- At indgå i samspil med andre – fx i leg eller samarbejde
- At kunne leve et ungeliv

Tema: Skoledeltagelse

Fremmøde og deltagelse i skole

Kan være udfordringer vedrørende fx

- Fremmøde og fravær
- At være en del af et fagligt fællesskab
- Fagligt udbytte af undervisningen
- Aktiv deltagelse i faglige aktiviteter

Tema: Selvstændighed

Evnen til at klare daglige gøremål og skabe en hverdagsstruktur

Kan være udfordringer vedrørende fx

- Mindre børn, der ikke selv kan tage (over-)tøj af og på
- Mindre børn, der ikke selv kan spise
- Børn med funktionsnedsættelse, der ikke kan klare hverdagsaktiviteter, som fx badning, påklædning og toiletbesøg
- Unge, der er flyttet hjemmefra og har svært ved fx at holde styr på aftaler (fx læge- og tandlægebesøg), planlægge, huske og igangsætte opgaver
- Unge, der har svært ved at gennemføre en ungdomsuddannelse eller fastholde et job

Tema: Risikoadfærd ift. kriminalitet

Forhold, der relaterer til barnets eller den unges risikovillighed ift. kriminalitet

Kan være udfordringer vedrørende fx

- Adfærd, der kan lede til kriminalitet som fx tyveri, hærværk, slagsmål, vold, deling af forbudt pornografisk indhold etc.
- Prokriminelle holdninger
- Omgås straffede personer (fx medlemmer af bander)
- At barnet/den unge har begået kriminalitet

Tema: Overgreb

Fysisk og psykisk vold, samt seksuelle overgreb mod barnet eller den unge eller mistanke herom

Kan fx være

- Fysisk eller psykisk vold mod barnet/den unge
- Negativ social kontrol
- Seksuelle overgreb
- Mistanke om overgreb
- Vold eller overgreb, der er sket i fortiden

Fysisk

Tema: Fysisk sundhed

Fysisk aktivitet, kostvaner og fysisk sygdom

Kan være udfordringer vedrørende fx

- Fysisk aktivitet
- Ernæring og kostvaner (dog hvis der er diagnosticeret en spiseforstyrrelse, dokumenteres kostproblemer under temaet: 'Emotionel og psykisk tilstand')
- Vaccinationer, læge- og tandlægebesøg
- Over- eller undervægtig
- Langvarig og/eller alvorlig somatisk sygdom (fx diabetes, astma, kræft)

Tema: Mobilitet og bevægelse

Bevægelse af kroppen og færden, herunder grov- og finmotorik

Kan være udfordringer vedrørende fx

- Ændring eller opretholdelse af kropsstilling eller -placering
- Flytning og håndtering af genstande
- Bevægelse ved gang, løb eller andre bevægelser, som inddrager hele kroppen
- Anvendelse af udstyr
- Evnen til at færdes – fx at benytte forskellige transportmidler

Tema: Rusmidler

Forhold, der relaterer til barnets eller den unges brug af rusmidler

Kan være udfordringer vedrørende fx

- Hash
- Alkohol
- Stofmisbrug
- Lægemidler

Tema: Sanser

Specifikke fysiske funktioner, der vedrører sanseapparatet

Kan være udfordringer vedrørende fx

- Hørelse
- Syn
- Smerte
- Berøring
- Temperaturregulering
- Lugte og smage
- Sansemotorik og opfattelsen af kropsdeles position i forhold til hinanden

Forældrekompetencer

Forældrekompetencer

Tema: **Barnets sikkerhed**

Omsorgspersoners kompetencer til at beskytte barnet/den unge mod aktuelle eller potentielle farer

Kan være udfordringer vedrørende fx

- At være opmærksom på sikkerhed bl.a. i hjemmet og situationer, der kan lede til uheld
- At kunne forudsige og beskytte barnet eller den unge mod fare
- At beskytte barnet eller den unge mod fysiske, psykiske og seksuelle overgreb
- At beskytte barnet eller den unge fra andre, der udviser en skræmmende eller grænseoverskridende adfærd

Tema: **Følelsesmæssig omsorg**

Omsorgspersoners kompetencer til at skabe en kærlig og hensynsfuld relation til barnet/den unge

Kan være udfordringer vedrørende fx

- At være sensitive og nærværende overfor barnet/den unge
- Positive følelser og kontakt med barnet/den unge
- At udvise følelsesmæssig varme overfor barnet
- Mentalisering og dermed have barnets eller den unges omsorgsbehov for øje
- Den følelsesmæssige tilknytning til barnet eller den unge
- Berøring, krops- og hudkontakt – som fx knus, kram, pusle mv.

Tema: **Grænsesætning og konflikthåndtering**

Omsorgspersoners kompetencer til at sætte grænser ift., hvad barnet/den unge må og ikke må, og evnen til at håndtere konfliktfyldte situationer med barnet/den unge

Kan være udfordringer vedrørende fx

- Alderssvarende støtte, grænser og rammer
- Konfliktlösungsstrategier, der kan fungere som et godt eksempel for barnet eller den unge
- En positiv tilgang i opdragelsen af barnet eller den unge

Tema: **Stabilitet og forudsigelighed**

Omsorgspersoners kompetencer til at sørge for stabile hverdagsrutiner og evne til at agere konsistent

Kan være udfordringer vedrørende fx

- Støtte og stimulering af barnets eller den unges kognitive, sproglige og motoriske udvikling
- Forventninger til barnet eller den unge, fraværende, negative eller for høje
- Anerkendelse af barnet/den unge for dets anstrengelser og præstationer
- At engagere sig i barnet/den unge ved bl.a. at lege eller snakke med barnet/den unge
- At understøtte barnets eller den unges evne til at vise hensyn til andre

Tema: **Stimulering og vejledning**

Omsorgspersoners kompetencer til at opmuntre barnet til at udvikle sig socialt, fysisk og kognitivt

Kan være udfordringer vedrørende fx

- Støtte og stimulering af barnets eller den unges kognitive, sproglige og motoriske udvikling
- Forventninger til barnet eller den unge, fraværende, negative eller for høje
- Anerkendelse af barnet/den unge for dets anstrengelser og præstationer
- At engagere sig i barnet/den unge ved bl.a. at lege eller snakke med barnet/den unge
- At understøtte barnets eller den unges evne til at vise hensyn til andre

Familie og omgivelser

Omgivelser

Tema: **Boligforhold**

Forhold, der vedrører det sted, barnet/den unge bor

Kan være udfordringer vedrørende fx

- Udsættelse af bolig
- Fogedsag
- Indeklima i den bolig, som barnet/den unge bor i
- At barnet/den unge bor på krisecenter
- Mange boligskift

Tema: **Netværk**

Støtte fra andre end de primære omsorgspersoner

Kan være udfordringer vedrørende fx

- Støtte fra privat netværk – fx familiære relationer, kollegaer ifm. fritidsjob, bekendte mv.
- Støtte fra professionelt netværk – andre voksne fra forenings-/fritidsliv, arbejdsgiver ifm. fritidsjob mv.
- At ankomme til landet uden familie (fx flygtninge)
- At skulle fraflytte et børne- og ungehjem uden at have kontakt til familie
- Løsladelse fra fængsel
- At have brudt med familien, fx pga. social kontrol, stærkt religiøse rammer (fx ved at nægte tvangsægteskab), misbrug eller vold

Familieforhold

Tema: Misbrug hos omsorgsperson

Omsorgsperson har et misbrug af rusmidler

Kan være udfordringer vedrørende fx

- Et aktuelt misbrug af rusmidler
- Et aktuelt misbrug af medicin

Tema: Kriminalitet hos omsorgsperson

Omsorgsperson har en kriminel adfærd

Kan være udfordringer vedrørende fx

- Kriminel adfærd, der påvirker forældrekompetencen
- En aktuell dom for kriminalitet, der påvirker forældrekompetencen

Tema: Forældrenes økonomiske situation

Omsorgspersoners økonomiske forhold, herunder manglende eller pressede økonomiske ressourcer

Kan være udfordringer vedrørende fx

- Økonomisk stabilitet
- Gældsforhold
- Tilknytning til arbejdsmarked

Tema: Indbyrdes relationer i familien

Karakteren af de relationer, medlemmerne i en familie har med hinanden

Kan være udfordringer vedrørende fx

- Samarbejdet mellem forældre – fx svært samarbejde ifm. skilsmisse
- Relation til forældre – fx loyalitetskonflikt hos barnet/den unge
- Relation til søskende
- Forældre og søskendes relationer til hinanden

Tema: Sundhed og trivsel hos forældre

Sundhed og trivsel hos omsorgspersoner som påvirker familiens hverdagsliv

Kan være udfordringer vedrørende fx

- Langvarig sygdom
- Langvarig mistrivsel
- Dødsfald
- En særlig krævende forældreopgave, hvis der fx er et meget omsorgs- og/eller plejekrævende barn i familien

Tema: Funktionsevne hos forældrene

Betydeligt eller varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne hos de primære omsorgspersoner

Kan være udfordringer vedrørende fx

- Udviklingshæmning
- Sindslidelser
- Nedsat bevægelsesfunktion
- Hjerneskade

Tema: Sundhed og trivsel hos søskende

Sundhed og trivsel hos søskende som påvirker familiens hverdagsliv

Kan være udfordringer vedrørende fx

- Langvarig sygdom
- Langvarig mistrivsel
- Dødsfald